

Program wycieczki
organizowanej w dniach 29 i 30 września 2022 roku na trasie:
Poznań – Dolina Baryczy– Poznań – 417 km

29 września 2022 roku – czwartek

7⁰⁰ – 9⁰⁰ Poznań – Żmigród – 135 km

9⁰⁰ – 10⁰⁰ **Żmigród** – miasto w powiecie trzebnickim nad Baryczą, liczące ponad 6 tys. mk. Pierwsze o nim wzmianki pochodzą z 1155 roku. Lokowane przez Henryka III Białego w 1253 roku. Powstał ufortyfikowany gród, otoczony palisadą, wałem i fosą. Miał 2 bramy, które zlikwidowano w 1819 roku. Od 1592 roku miasto należało do rodziny Schaffgotschów, od 1641 roku do rodziny Hatzfeldów. W 1813 roku w pałacu Hatzfeldów spotkali się król Prus Fryderyk Wilhelm III i car Aleksander I by podpisać protokół trachenberski. Żmigród należy do Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy promującego lokalne atrakcje. W mieście: **zespół pałacowo - parkowy** z barokowym pałacem Hatzfeldów wybudowanym w latach 1656-58, przebudowanym w latach 1762-65 wg projektu *Carla Gottharda Langhansa*. Pałac zniszczony po pożarze w 1945 roku; **kościół parafialny p.w. Św. Trójcy** wybudowany w latach 1595-1601 przez budowniczego *Jerzego Bruchnera*, odbudowany po pożarze w 1723 roku, odrestaurowany w XIX w. Zachowały się renesansowy portal i kilka płyt nagrobnych z 2 poł. XVI w. Wyposażenie wnętrza barokowe; **kościół p. w. św. Stanisława Kostki** wybudowany w latach 1854-58 jako ewangelicki wg projektu *Hermann Friedricha Waesemanna* w stylu neogotyckim. Wewnątrz stropy belkowe i sklepienia gwiazdźdźiste oraz wyposażenie z okresu budowy kościoła; **wieża mieszkalna** – baszta kamienna z 1560 roku – pozostałość po zamku z XIV w.

10⁰⁰ – 10¹⁵ Żmigród – Rezerwat Przyrody Olszyny Niezgodzkie – 12 km

10¹⁵ – 11³⁰ **Rezerwat Przyrody Olszyny Niezgodzkie** – położony nad rzeką Ługą w pobliżu wsi Niezgoda. Rezerwat obejmujący 74,28 ha utworzony został w 1987 roku w celu zachowania naturalnego obszaru bagiennej olszyny w zasięgu rzeki Ługi. Flora roślin naczyniowych w rezerwacie liczy 276 gatunków, w tym 26 gatunków drzew, 23 gatunki krzewów i 227 gatunków roślin zielonych – przewidziany ok. 2 km spacer po Rezerwacie.

11³⁰ – 11⁴⁵ Rezerwat Przyrody Olszyny Niezgodzkie – Ruda Sułowska – 12 km

11⁴⁵ – 13³⁰ **Ruda Sułowska** – wieś w gminie Milicz z Centrum Edukacyjno – Turystycznym „Naturum”, w ramach którego: **Muzeum Tradycji Rybactwa i Stawów Milickich; Skansen; Pluczka** – magazyn z komorami o podnoszonym dnie, przez które przepływa świeża woda. W komorach można zobaczyć różne gatunki ryb słodkowodnych występujących w Stawach Milickich; **staw pokazowy, zwierzyńiec, ścieżki zmysłów**, hotel „Naturum” i Gospoda 8 Ryb. Z Rudy Sułowskiej prowadzi ścieżka dydaktyczna „Ruda Sułowska” z tablicami edukacyjnymi opisującymi ryby, płazy, porosty, siedliska wodno-błotne oraz miejscowe aleje dębowe.

13³⁰ – 14⁰⁵ Ruda Sułowska - Czeszyce – 29 km

14⁰⁵ – 15³⁰ **Czeszyce** – wieś w gminie Krześllice. We wsi 3 ha **Winnica de Sas, winiarnia i domek turystyki wiejskiej**. Winnica założona w 2006 roku, obsadzona winogronami 7 szczepów. W niej produkowane są wina kvevrowe. Jako pierwsza w Polsce wystawiła wino z Qvevri – naczynia, w którym produkowano wino już 8 tys. lat temu. W 2018 roku za wino tego typu właściciele winnicy otrzymali srebrny medal na międzynarodowym konkursie win naturalnych Mundus Vini Biofach. Właściciele oprowadzają po winnicy i opowiadają o jej prowadzeniu, o technologii i produkcji wina oraz sposobach winifikacji. W winnicy można kupić, po wcześniejszym telefonicznym zamówieniu, wina kvevrowe oraz owcze i kozie sery produkowane w Sarnicy Dolnośląskiej.

15³⁰ – 15⁴⁰ Czeszyce – Wieża Widokowa „Niebieskich Ptaków” – 7 km

15⁴⁰ – 16³⁰ **Wieża Widokowa „Niebieskich Ptaków”** – najwyższa z okolicznych wież obserwacyjnych, licząca 13 m wysokości, znajdująca się obok drewnianego jazu, nad stawem **Grabownica**. Staw ten o powierzchni 283 ha, jest największym ze stawów kompleksu stawów Stawno, wchodzącego w skład rezerwatu przyrody Stawy Milickie. Jest on też miejscem gniazdowania licznych ptaków. Jesienią można zobaczyć na nim, między innymi brodziec śniade, czajki, biegacze zmienne, łabędzie krzykliwe, łabędzie czarnodziobe i żurawie. Do 1991 roku północnym brzegiem stawu Grabownica przebiegała wąskotorowa linia Wrocławskiej Kolei Dojazdowej z Milicza do Sulmierzyc.

16³⁰ – 16³⁵ Wieża Widokowa „Niebieskich Ptaków” – Stawno – 5 km

16³⁵ – 17²⁰ **Stawno** – osada w gminie Milicz, w której znajduje się siedziba gospodarstwa rybackiego zajmującego się kompleksem stawów. Kompleks Stawno jest największym zespołem stawów hodowlanych wchodzących w skład rezerwatu przyrody Stawy Milickie. Całkowita powierzchnia kompleksu obejmuje 1629 ha. Kompleks zasilany jest wodami rzek: Baryczy (jaz Bolko), Rybnicy (jaz Dragoński) oraz Prądni (drewniane jazy Grabownica i Ruda Milicka). Ze Stawna groblą biegnącą przez staw Słoneczny Górny można dojść do Nowego Grodziska. Na trasie od Rudy Milickiej przez Stawno, Nowe Grodzisko do Nowego Zamku znajduje się

ścieżka dydaktyczna „W krainie ptaków”. Wzdłuż tej ścieżki umieszczone zostały tablice edukacyjne dotyczące historii regionu, jego przyrody, anatomii i morfologii ptaków, a także czatownie służące do obserwacji ptaków.

17²⁰ – 17³⁰ Stawno – Milicz – 8 km

17³⁰ – 18³⁰ **obiadokolacja**, a następnie nocleg w **hotelu „Borowik” w Miliczu ul. Poprzeczna 13**

30 września 2022 roku – piątek

8⁰⁰ – 9⁰⁰ **śniadanie** w miejscu noclegu oraz wykwaterowanie z hotelu

9⁰⁰ – 11⁰⁰ **Milicz** – ponad 11 tys. miasto nad Baryczą. Historycznie leży na Dolnym Śląsku. Od nazwy miasta wziął nazwę największy w Europie zespół stawów hodowlanych. Co roku organizowane są tu imprezy zwane Świętem Karpia Milickiego oraz Dni Ziemi Milickiej. Miejscowość po raz pierwszy wymieniona w 1136 roku. Początki osadnictwa pod koniec IX w. Po 960 roku wzniesiono tu gród obronny otoczony wałami. Pod koniec XII w. na lewym brzegu Baryczy, w miejscu obecnego rynku, powstała nowa osada rzemieślnicza – targowa. Pod koniec XIII w. miasto po części było własnością biskupią i książęcą. Wzniesiono wtedy pałac biskupi. Od czasów Bolesława Krzywoustego Milicz był siedzibą kasztelanii. W latach 1164 -1358 należał do Księstwa Wrocławskiego. W 1494 roku miasto stało się siedzibą wolnego państwa stanowego należącego do rodu Kurzbachów. Po wygaśnięciu tego rodu w 1590 roku przekazane zostało rodzinie Maltzanów. Na początku XIX w. w mieście pierwsze przedziałnie wełny i manufaktury sukiennicze. W mieście: **kościół p. w. św. Andrzeja Boboli** - kościół łaski, jeden z 6 kościołów protestanckich wybudowanych na mocy ugody altresztadzkiej zawartej w 1707 roku między królem szwedzkim Karolem XII, a cesarzem rzymskim Józefem I Habsburgiem, dawny ewangelicki, projektu *Cottfrieda Hoffmana* z Oleśnicy, konstrukcji szkieletowej, salowy. Barokowe ambona i chrzcielnica z tego kościoła w 1955 roku przeniesione zostały do katedry poznańskiej.; **kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła**, klasycystyczny wybudowany w latach 1817 - 21 w miejscu wcześniejszych kościołów. Wewnątrz podziemna krypta, chrzcielnica z 1561 roku, organy 14-głosowe z 1888 roku, wykonane przez *Wilhelma Savera*; **kościół p. w. św. Anny** – klasycystyczny, wybudowany w latach 1807-08 wg projektu *Leonarda Schaetzela* na polecenie hrabiego Joachima Maltzana. W kościele ołtarz główny w stylu empire z późnogotycką drewnianą rzeźbą św. Anny Samotrzeciej z ok. 1500 roku; **pałac klasycystyczny Maltzanów** - wybudowany w latach 1797-98 wg projektu *Karola Geissiera*. W 1910 roku dobudowano południowe skrzydło, w którym znajdował się zajazd. Budynek wyglądem przypomina zamek Sanssouci i Neues Palais w Poczdamie. W pałacu zachowała się sala balowa z drewnianymi kolumnami jońskimi oraz kilka innych sal. Obecnie w pałacu mieści się Technikum Leśne.; **park pałacowy** – pierwszy na Śląsku park w stylu angielskim, założony w 1800 roku, powierzchni 80 ha.; **Muzeum Bombki** – w budynku dawnej milickiej fabryki bombek zamkniętej w 2008 roku. W 2013 roku nowi właściciele udostępnił pierwszy wyremontowany budynek na muzeum i kawiarnię. Fabryka założona w latach 50-tych XX w. była największą w Polsce manufakturą szklanych ozdób choinkowych. Produkowała ok. 1 mln. bombek rocznie, 90% produkcji szło na eksport na wszystkie kontynenty świata. Wśród odbiorców był Walt Disney. Eksponowane w muzeum zbiory pochodzą z wzorcowni fabryki, gdzie przez lata odkładano po 1 egzemplarzu z każdego rodzaju produkowanego wzoru. Najstarsze bombki pochodzą z 2 połowy XX w., najnowsze z 2007 roku. W kolekcji bombek na sprzedaż są, między innymi, bombki dekorowane wzornikiem dolnośląskim. Autorem współczesnego wzoru dolnośląskiego jest artysta dolnośląski – *Ryszard Glegoła*.

11⁰⁰ – 11¹⁰ Milicz – Wzgórze Joanny – 8km

11¹⁰ – 12¹⁰ ^{Wzgórze} **Joanny** – rezerwat obejmujący najcenniejszy i jeden z nielicznych w Dolinie Baryczy fragmentów lasu bukowego. Rezerwat utworzony w 1962 roku na pow. 24,23 ha. Obejmuje wierzchowinową partię wzgórza o wys. 230 m n. p. m., należącego do Wzgórz Krośnickich. Wzniesienia te stanowią fragment Wału Trzebnickiego, będącego pasmem wzgórz morenowych wyznaczających południową granicę ostatniego zlodowacenia. Wzgórze Krośnickie oddzielają od siebie Kotliny Milicką i Żmigrodzką, czyli dwa główne skupiska stawów w Dolinie Baryczy. Wzgórze Joanny, zwane też Wieżycą, porastają zespoły żyznej buczyny niżowej oraz buczyny kwaśnej. Buk osiąga tu wschodnią granicę naturalnego zasięgu. W rezerwacie oraz w pobliskich lasach można zobaczyć kilka cennych gatunków ptaków związanych ze starodrzewiem liściastym: - dzięcioła średniego, zielonosiwego i czarnego, gołębia siniaka oraz mucholówkę małą – ptaka drapieżnego zagrożonego wyginięciem w skali globalnej. Na szczycie wzgórza – **zameczek myśliwski** w formie wieży - zwanej **Wieżą Odyniec**, zbudowany w 1850 roku przez Rudolfa Salischa – przewidziany ok. 1 km spacer na Wzgórze.

12¹⁰ – 12²⁰ Wzgórze Joanny- Wierzchowice – 6 km

12²⁰ – 12⁴⁰ **Wierzchowice**- stara wieś w gminie Krośnice z osadnictwem sięgającym neolitu, znana w średniowieczu z uprawy winorośli. We wsi **kościół poewangelicki p. w. Narodzenia NMP** – barokowy, konstrukcji szachulcowej, wybudowany w latach 1770-73 z rokokowym wyposażeniem wnętrza i organami z 1773 roku. Obok kościoła na cmentarzu parafialnym pochowany jest kolarz Ryszard Szurkowski (1946-2021) We wsi znajduje się również rodzinna firma „Z chaty Laniaków” zajmująca się od 2007 roku produkcją przetworów, głównie owocowych z lokalnych plantacji, sadów, ogródków przydomowych i lasów. Wyroby tej firmy, poza Wierzchowicami, można nabyć w 3 sklepach w Miliczu. Ich wyroby sprzedaje również Intermatche w Luboniu przy ul. Żabikowskiej 53A

12⁴⁰ – 13⁰⁵ Wierzchowice – Goszcz – 18 km

13⁰⁵ – 14⁰⁰ **Goszcz** – wieś w gminie Twardogóra. Pierwsze o niej wzmianki pochodzą z 1156 roku. Do XVI w. majątek stanowił własność Kościoła, następnie książąt. W 1686 roku Goszcz otrzymał prawa miejskie i herb i był państwem stanowym. We wsi: zespół **pałacowy** w tym **pałac** pobudowany w latach 1749-55 wg projektu śląskiego architekta epoki baroku, budowniczego królewskiego *Karla Martina Frantza*. Do 1945 roku należał do rodziny Reichenbachów. W 1947 roku doszczętnie spłonął. Całość zespołu dworsko – pałacowego zgrupowano wokół prostokątnego dziedzińca z 3 bramami wjazdowymi. Zespół tworzą dwa budynki łącznikowe, dwie oficyny, stajnia, maneż, dom ogrodnika, budynek bramny, dwa domy służby pałacowej i park. Część zespołu pałacowego została odrestaurowana. Realizowany jest projekt restauracji i rewitalizacji bryły pałacu.; **kościół parafialny p. w. Narodzenia NMP** – barokowy, wzniesiony w 1778 roku na miejscu kościoła romańskiego z XIII w. Wewnątrz późnobarokowe ołtarze, wykonane z polichromowanego drewna, witraże. W krużganku Pieta z przełomu XVIII/XIX w.; **kościół ewangelicki** wzniesiony w latach 1743-49, opuszczony w 1945 roku, w złym stanie technicznym.; nieczynny **cmentarz ewangelicki** z ok. połowy XIX w.

14⁰⁰ – 14⁰⁵ Goszcz – Twardogóra – 5 km

14⁰⁵ – 15⁰⁵ **Twardogóra** - miasto liczące ok. 7 tys. mk. w powiecie oleśnickim, w środkowej części Wzgórz Trzebnickich, u podnóża Gór Kocich. W 1228 roku w okolicy miasta miała miejsce bitwa między wojskami Henryka I Brodatego, a wojskami Konrada Mazowieckiego. Twardogóra z osady leśnej przekształciła się w miasto. Prawa miejskie uzyskała w 1293 roku. W XVII w. nastąpiło ożywienie miasta dzięki napływowi rzemieślników i rozwojowi sukiennictwa. W okresie od XVII – XIX w. Twardogóra była ośrodkiem polskiego protestantyzmu. W mieście: **barokowy pałac** w rozwidleniu potoku Skorynia, otoczony parkiem. Powstał w XVII w. na fundamentach budowli obronnej z XV w. Przebudowy zamku na pałac podjęła się Eleonora Karolina Württemberg - Mömpelgard, żona księcia oleśnickiego Sylwiusza Fryderyka. Pałac był wielokrotnie przebudowywany. Od 2017 roku stanowi własność Gminy Twardogóra.; **Muzeum Szkolne Ziemi Twardogórskiej** – zbiory do niego gromadzone były od 1957 roku, otwarte zaś zostało w budynku Zespołu Szkół Podstawowych w 1976 roku.; **szachulcowy kościół p. w. św. Trójcy i M. B.** – dawniej ewangelicki, wzniesiony w latach 1877-79 przez cieślę *H. Preysera* blisko pałacu, w miejscu wcześniejszego. Wewnątrz oryginalna polichromia i barokowe wyposażenie przeniesione z kościoła p. w. św. Idziego w Chełstowie. Kościół ten należy do oryginalnych przykładów śląskiej architektury sakralnej. Kościół opuszczony w 1956 roku, w 1992 roku przejęty przez miasto, w latach 2008-09 wyremontowany – obecnie miejsce kameralnych wydarzeń kulturalnych.; **Sanktuarium M. B. Wspomożenia Wiernych** – wybudowane w latach 1874-76 wg projektu *Karla J. Lûdeckiego*, pierwotnie kościół ewangelicki.

15⁰⁵ – 16⁰⁵ obiad w „Intro Restaurant & Pub” w Twardogórze ul. Ogrodowa 1

16⁰⁵ – 17⁰⁰ Twardogóra – Trzebicko – 42 km

17⁰⁰ – 17²⁵ **Trzebicko** – wieś w gminie Cieszków. We wsi **kościół parafialny p. w. Św. Macieja Apostoła** – zbudowany w latach 1672-78 w miejscu wcześniejszego z którego przeniesiono do obecnego wyposażenie, drewniany, konstrukcji zrębowej z wieżą konstrukcji słupowo – szkieletowej. Powstanie parafii lokalna tradycja wiąże z czasami św. Wojciecha. Wewnątrz prospekt organowy z 1724 roku wykonany przez *Michaęla Englera* - młodszego, ołtarz z 1678 roku, epitafium Melchiora i Urszuli von Grafon, spiżowy dzwon ufundowany w 1600 roku przez Ewę i Joachima Meltzanów. Między XVI, a XVIII w. na Dolnym Śląsku wzniesiono ok. 300 kościołów o podobnej architekturze, obecnie zachowało się jedynie 15 tego typu kościołów.; **ruiny pałacu z XVII w.** należące niegdyś do rodziny Bockelbergów, przebudowywanego w kolejnych wiekach, zniszczonego przez pożar w 1979 roku. Wokół ruin pałacu mocno zarośnięty park z 2 połowy XIX w. z pomnikowymi dębami oraz budynki gospodarcze.

17²⁵ – 17³⁰ Trzebicko – Cieszków – 5 km

17³⁰ – 18⁰⁰ **Cieszków** - wieś w powiecie milickim, do 1742 roku miasto, które założył w 1489 roku Wilhelm Moschke. Była osadą targową i ośrodkiem zarządzania jego dobrami. W XVI w. właścicielami Cieszkowa zostali von Maltzanowie z Milicza, w XVII w. utworzono ordynację, a następnie klucz cesarski. W 1826 miasto i pałac spłonęły. W 1842 roku pałac poddano renowacji. Ponownie spłonął w 1945 roku, popadł w ruinę i został rozebrany. We wsi: **barokowy kościół dworski p. w. Wniebowzięcia NMP**-wybudowany w 1753 roku wg projektu *Marcina Karola Frantza*, na zlecenie księżnej Katarzyny z rodu Sapiehów. Architekt miał się inspirować przy projektowaniu architekturą czeskich Dientzenhoferów. Prace przy budowie prowadzili mistrzowie murarscy *Joseph Pöltz* z Wrocławia i *Leopold Ostritz* z Trzebnicy. Po śmierci fundatorki kościół stał się jej mauzoleum. Piękna barokowa świątynia, o której utarło się mówić „perła śląskiego późnego baroku”. Bogaty wystrój wnętrza z obrazami poświęconymi życiu Marii, której w ołtarzu głównym rysów udzieliła księżna Katarzyna.; najstarszy w gminie **cmentarz poewangelicki** z przełomu XVIII/XIX w.; **rodowy cmentarz** właścicieli Cieszkowa z 2 połowy XIX w.

18⁰⁰ – 20²⁰ Cieszków – Poznań – 115 km

Miłych wrażeń i pięknej pogody życzy Urszula Winiecka